

הלכות שבת פרק כו

א. היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה, שנאמר "אל-יצא איש ממקומו ביום השביעי" (שמות טז, כט): מקום זה, הוא תחום העיר. ולא נתנה תורה, שעור לתחום זה; אבל חכמים העתיקו שתחום זה, הוא חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל, וכך אמר להם משה רבנו, לא תצאו חוץ למחנה. ומדברי סופרים, שלא יצא אדם חוץ לעיר, אלא עד אלפים אמה; אבל חוץ לאלפים, אסור שאלפים, הוא מגרש העיר.

ב. נמצאת למד, שמתר לאדם בשבת להלך את כל העיר כלה, אפלו היתה פנינוה, בין שהיתה מקפת חומה, בין שלא היתה מקפת. וכן מתר לו להלך חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח מרבעות כטבלה מרבעת, כדי שיהיה נשכר את הזויות. ואם יצא חוץ לאלפים, מכין אותו מפת מרדות עד שנים עשר מיל; אבל אם יצא והרחיק מן העיר יתר על שנים עשר מיל, אפלו אמה אחת לוקה מן התורה.

ג. המהלך חוץ לתחום למעלה מעשרה טפחים, כגון שקפץ על גבי עמודים שגבוהין עשרה ואין בכל אחד מהן ארבעה על ארבעה הרי זה ספק, אם יש תחומין למעלה מעשרה; אבל אם הלך על מקום שיש בו ארבעה על ארבעה הרי זה כמהלך על הארץ, ויש אסור תחומין שם.

ד. מי ששבת בדיר שבמדבר, או בסהר, או במערה, וכיוצא בהן מרשות היחיד מהלך את כלה, וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח ברבוע; וכן השובת בבקעה. אפלו היה ישן בשעה שנכנס השבת, שלא קנה שביתה יש לו להלך ממקומו אלפים אמה לכל רוח ברבוע. היה מהלך בבקעה, ואינו יודע תחום השבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות, וזה הוא תחום השבת.

ה. המהלך אלפים אמה שיש לו להלך, ושלמה מדתו בתוך דיר או סהר או מערה או בתוך המדינה אינו מהלך אלא עד סוף מדתו; ואין אומרין הואיל וכלתה מדתו בתוך רשות היחיד, מהלך את כלה. במה דברים אמורים, בשכלתה מדתו במקצת העיר, או במקצת המערה; אבל אם היתה אותה רשות היחיד מכלעת בתוך אלפים אמה שלו תחשב לו כל אותה הרשות כארבע אמות, ומשלימין לו את השאר.

ו. פיצד: הרי שהיה אלה אמה ממקום שביתתו, או מחוץ לעיר, עד מדינה או מערה שיש בארבה אלה אמה, או פחות מאלה מהלך את כל המדינה או המערה שפגע בה, ומהלך חוצה לה אלה אמה פחות ארבע אמות. אבל אם היה במדינה או במערה שפגע בה בתוך מדתו, אלה אמה ואמה אינו מהלך בה אלא אלה אמה בלבד, שהוא תשלום אלפים שיש לו.

ז. מי שכלתה מדתו בחצי העיר אף על פי שאינו מהלך אלא עד סוף מדתו, מתר לטלטל בכל העיר על ידי זריקה. וכן מי ששבת בבקעה, והקיפוהו גוויים מחצה בשבת אינו מהלך בה אלא אלפים אמה לכל רוח, אף על פי שהוא בתוך המחצה; ומתיר לו לטלטל בכל המחצה על ידי זריקה, אם הקיפוהו לשם דירה.

ח. מי שהיה בא בדרך לכנס למדינה, בין שהיה בא בים בין

שְׁהִיָּה בֶּאֱבָרָה אִם נִכְנָס בְּתוֹךְ אֲלָפִים אִמָּה קְרוֹב לְעִיר, קִדְּם
שְׂיִכְנָס הַשְּׁבִת אֶף עַל פִּי שְׁלֹא הִגִּיעַ לְמִדִּינָה אֲלֹא בַשְּׁבִת, הָרִי
זֶה יִכְנָס וַיִּהְלֹךְ אֶת כָּלָה וְחוּצָה לָהּ אֲלָפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ.

מ. הִיָּה בֶּאֱבָרָה לְמִדִּינָה וַיֵּשֶׁן בְּדֶרֶךְ, וְלֹא נִעוֹר אֲלֹא בַשְּׁבִת,
וְכִשְׁנִיעוֹר, מִצָּא עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם הָרִי זֶה יִכְנָס לָהּ, וַיִּהְלֹךְ
אֶת כָּלָה וְחוּצָה לָהּ אֲלָפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ: מִפְּנֵי שְׂדֵעְתוֹ הִיָּתָה
לְהֵלֶךְ לְמִדִּינָה זֹו, וּלְפִיכֶךְ קָנָה שְׁבִיתָה עִם בְּנֵי הַמִּדִּינָה כְּמוֹתֵן
שְׁהָרִי נִכְנָס עִמָּהֵן בַּתְּחוּם.

י. מִי שִׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם, אִפְּלוּ אִמָּה אַחַת לֹא יִכְנָס: שְׁהָרְבַּע
אֲמוֹת שִׁישׁ לוֹ לְאָדָם, תַּחֲלָתֵן מִמָּקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד בּוֹ; לְפִיכֶךְ
כִּיּוֹן שִׁיָּצָא חוּץ מִתְּחוּמוֹ אִמָּה אוֹ יֵתֵר, יֵשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ, וְאִין לוֹ
לְהֵלֶךְ אֲלֹא בְּתוֹךְ אַרְבַּע אֲמוֹת, מִעֲמִידַת רִגְלָיו וְלִחוּץ. וְכֵן מִי
שֶׁהִחֲשִׁיךְ חוּץ לַתְּחוּם הַמִּדִּינָה, אִפְּלוּ אִמָּה אַחַת הָרִי זֶה לֹא
יִכְנָס לָהּ: אֲלֹא יִהְלֹךְ מִמָּקוֹם שֶׁנִּכְנָס עָלָיו הַשְּׁבִת וְהוּא עוֹמֵד
בּוֹ, אֲלָפִים אִמָּה בְּלִבָּד. וְאִם כָּלָתָה מִדָּתוֹ בְּמִקְצַת הָעִיר, מִהֵלֶךְ
עַד סוֹף מִדָּתוֹ כְּמוֹ שְׁאֻמְרָנוּ. הִיָּתָה רִגְלוֹ אַחַת בְּתוֹךְ הַתְּחוּם,
וְרִגְלוֹ אַחַת חוּץ לַתְּחוּם הָרִי זֶה יִכְנָס.

יא. מִי שִׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם שְׁלֹא לְדַעְתּוֹ כְּגוֹן שֶׁהוֹצִיאָוּהוּ גוֹיִים
אוֹ רוּחַ רָעָה, אוֹ שֶׁשָּׁגַג וַיָּצֵא אִין לוֹ אֲלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת. חֲזוֹר
לְדַעַת, אִין לוֹ אֲלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת; הִחֲזִירוּהוּ, כָּאִלוֹ לֹא יָצָא.
וְאִם נִתְּנוּהוּ בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנוּהוּ גוֹיִים בְּדִיר וְסֹהַר
וּמַעְרָה, אוֹ בְּעִיר אַחֲרַת יֵשׁ לוֹ לְהֵלֶךְ אֶת כָּלָה; וְכֵן אִם יָצָא
לְאַחַד מֵאֵלוֹ בַּשָּׁגָגָה, וְנִזְכָּר וְהוּא בְּתוֹכָן מִהֵלֶךְ אֶת כָּלָה.

יב. יָצָא חוּץ לַתְּחוּם לְדַעַת אֶף עַל פִּי שֶׁחֲזוֹר שְׁלֹא לְדַעַת, כְּגוֹן
שֶׁהִחֲזִירוּהוּ גוֹיִים אוֹ רוּחַ רָעָה אִין לוֹ אֲלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת; וְכֵן
אִם יָצָא חוּץ לַתְּחוּם לְדַעַת אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ רִשּׁוֹת הַיָּחִיד,
כְּגוֹן דִּיר וְסֹהַר אִין לוֹ אֲלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת. הַמִּפְרֵשׁ בֵּינָם הַגְּדוֹל
אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא חוּץ לַתְּחוּם שֶׁשְּׁבִת בּוֹ, מִהֵלֶךְ אֶת כָּל הַסְּפִינָה
כָּלָה, וּמִטְּלִטֵל בְּכָלָה.

יג. מִי שִׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם שְׁלֹא לְדַעַת, וְהִקָּף בְּמַחְצָה בַּשְּׁבִת יֵשׁ
לוֹ לְהֵלֶךְ כָּל אוֹתָהּ הַמַּחְצָה: וְהוּא, שְׁלֹא תִהְיֶה יֵתֵר עַל אֲלָפִים
אִמָּה. וְאִם הִיָּה תְּחוּם שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ מִבִּלְעַ מִקְצָתוֹ בְּתוֹךְ הַמַּחְצָה
שֶׁנַּעֲשֶׂת שְׁלֹא לְדַעְתּוֹ הוּאִיל וַיֵּשׁ לוֹ לְהֵלֶךְ אֶת כָּל הַמַּחְצָה, הָרִי
זֶה נִכְנָס לַתְּחוּמוֹ; וְכִיּוֹן שְׂיִכְנָס, הָרִי הוּא כָּאִלוֹ לֹא יָצָא.

יד. כָּל מִי שֶׁאִין לוֹ לָזוֹז מִמִּקְוָמוֹ, אֲלֹא בְּתוֹךְ אַרְבַּע אֲמוֹת אִם
נִצְרָךְ לְנִקְבִיו, הָרִי זֶה יוֹצֵא וּמִרְחִיק וְנִפְנָה וְחֲזוֹר לְמִקְוָמוֹ. וְאִם
נִכְנָס לְמִקְצַת תְּחוּם שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ, בָּעֵת שִׁירְחִיק לְהַפְנוֹת הוּאִיל
וְנִכְנָס יִכְנָס, וְכָאִלוֹ לֹא יָצָא: וְהוּא, שְׁלֹא יָצָא בַּתְּחִלָּה לְדַעַת;
אֲבָל אִם יָצָא לְדַעַת אֶף עַל פִּי שֶׁנִּכְנָס, אִין לוֹ אֲלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת.

טו. כָּל מִי שִׁיָּצָא בְּרִשּׁוֹת בֵּית דִּין כְּגוֹן הָעֵדִים שֶׁבָּאִין לְהָעִיד
עַל רֵאִיתָ הַלְּבָנָה, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מִמִּי שֶׁמָּתֵר לוֹ לָצֵאת לְדָבָר מִצְוָה
יֵשׁ לוֹ אֲלָפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ; וְאִם
הִגִּיעַ לְמִדִּינָה הָרִי הוּא כָּאֻנְשֵׁי הָעִיר, וַיֵּשׁ לוֹ אֲלָפִים אִמָּה לְכָל
רוּחַ חוּץ לְמִדִּינָה.

טז. הִיָּה יוֹצֵא בְּרִשּׁוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ וְהוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כֶּכֶר נַעֲשֶׂת
הַמִּצְוָה שִׁיָּצָאת לַעֲשׂוֹתָהּ יֵשׁ לוֹ מִמִּקְוָמוֹ, אֲלָפִים אִמָּה לְכָל

רוח; ואם הִיָּה מִקְצֵת תַּחֲנוּם שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ בְּרָשׁוֹת, מִבִּלְע בְּתוֹךְ אֲלָפִים שֵׁישׁ לוֹ מִמְּקוֹמוֹ הָרִי זֶה חוֹזֵר לְמְקוֹמוֹ, וְכֹאֲלוֹ לֹא יָצָא. וְכָל הַיּוֹצֵאִין לְהַצִּיל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מִיַּד גּוֹיִים, אוֹ מִן הַנֶּהָר, אוֹ מִן הַמַּפְּלֹת יֵשׁ לָהֶם אֲלָפִים אֲמָה לְכָל רוּחַ, מִמְּקוֹם שֶׁהַצִּילוֹ; וְאִם הִיָּתָה יַד הַגּוֹיִים תִּקְיָפָה, וְהָיוּ מִפְּחָדִים לְשִׁבְתָּ בְּמִקְוֶה שֶׁהַצִּילוֹ הָרִי אֵלּוֹ חוֹזְרִין בְּשִׁבְתָּ לְמִקְוֶה, וּבְכָלִי זֵינָן.

הַלְבוֹת שִׁבְתָּ פֶּרֶק כַּח

א. כָּל בֵּית דִּירָה שֶׁהוּא יוֹצָא מִן הַמְּדִינָה אִם הִיָּה בֵּינוּ וּבֵין הַמְּדִינָה שְׁבָעִים אֲמָה וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אֲמָה, שֶׁהוּא צָלַע בֵּית סָאתִים הַמְּרַבֶּעֶת, אוֹ פָּחוֹת מִזֶּה הָרִי זֶה מִצְטָרֵף לְמְדִינָה, וְנִחְשָׁב מִמֶּנָּה; וְכִשְׁמוֹדְדִין לָהּ אֲלָפִים אֲמָה לְכָל רוּחַ, מוֹדְדִין חוּץ מִבֵּית דִּירָה זֶה.

ב. הִיָּה בֵּית זֶה קָרוֹב לְמְדִינָה בְּשִׁבְעִים אֲמָה, וּבֵית שְׁנֵי קָרוֹב לְבֵית רֹאשׁוֹן בְּשִׁבְעִים אֲמָה, וּבֵית שְׁלִישֵׁי קָרוֹב לְשְׁנֵי בְּשִׁבְעִים אֲמָה, וְכֵן עַד מֵהֶלֶךְ כַּמָּה יָמִים הָרִי הַכֹּל כְּמְדִינָה אַחַת; וְכִשְׁמוֹדְדִין, מוֹדְדִין מִחוּץ לְבֵית הָאֲחֵרוֹן: וְהוּא שִׁיָּהִיָּה בֵּית דִּירָה זֶה, אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ יֵתֵר.

ג. וְכֵן בֵּית הַכִּנְסָת שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה לַחֲזָנִין, וּבֵית עֲבוּדָה זָרָה שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה לְכוֹמְרִין, וְהָאוֹצְרוֹת שֵׁישׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וְהַגָּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֵׁישׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וְשְׁלוֹשׁ מַחְצוֹת שָׁאִין עָלֶיהֶן תִּקְרָה וַיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, וְהַבְּרָגָנִין, וְהַפִּית הַבְּנוֹי בָּיִם, וּשְׁתֵּי מַחְצוֹת שֵׁישׁ עָלֶיהֶן תִּקְרָה, וְהַמַּעֲרָה שֵׁישׁ בְּנִין עַל פִּיהָ וַיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה כָּל אֵלּוֹ מִצְטָרְפִין עִמָּה, אִם הָיוּ בְּתוֹךְ שְׁבָעִים אֲמָה וּשְׁיָרִים; וּמֵאוֹתוֹ הַבֵּית הַיּוֹצֵא, רוֹאִין כְּאֵלּוֹ חוּט מְתוּחַ עַל פָּנָיו כָּל הַמְּדִינָה, וּמוֹדְדִין חוּץ לְאוֹתוֹ הַחוּט, אֲלָפִים אֲמָה.

ד. וְאֵלּוֹ, שָׁאִין מִצְטָרְפִין עִמָּה שְׁתֵּי מַחְצוֹת שָׁאִין עָלֶיהֶן תִּקְרָה, אֵף עַל פִּי שְׁדָרִין בִּינֵיהֶן; וְהַגָּשֶׁר וְהַקֶּבֶר וּבֵית הַכִּנְסָת וּבֵית עֲבוּדָה זָרָה וְהָאוֹצְרוֹת, שָׁאִין בָּהֶן בֵּית דִּירָה; וְהַבּוֹר וְהַשִּׁיחַ וְהַמַּעֲרָה וְהַשּׁוֹבֵךְ, וּבֵית שְׁבַסְפִּינָה: כָּל אֵלּוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, אֵין מִצְטָרְפִין עִמָּה.

ה. הָיוּ שְׁתֵּי עִירוֹת זוֹ סְמוּכָה לְזוֹ אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ, כְּדִי שִׁיָּהִיָּה שְׁבָעִים אֲמָה וּשְׁיָרִים לְזוֹ וּשְׁבָעִים אֲמָה וּשְׁיָרִים לְזוֹ חוֹשְׁבִין שְׁתֵּיהֶן כְּעִיר אַחַת; וְנִמְצָאת כָּל עִיר מֵהֶן, מֵהֶלְכֶת אֶת כָּל הָעִיר הַשְּׁנִיָּה וְחוּצָה לָהּ אֲלָפִים אֲמָה. הָיוּ שְׁלוֹשָׁה כְּפָרִים מְשֻׁלְשִׁין אִם יֵשׁ בֵּין הָאֲמָצְעִי וּבֵין כָּל אֶחָד מִן הַחִיצוֹנִים, אֲלָפִים אֲמָה אוֹ פָּחוֹת מִכָּאן, וּבֵין הַשְּׁנַיִם הַחִיצוֹנִים, מֵאֲתָיִם שְׁלוֹשׁ וּשְׁמוֹנִים פָּחוֹת שְׁלִישׁ, כְּדִי שִׁיָּהִיָּה בֵּין כָּל אֶחָד מֵהֶן וּבֵין הָאֲמָצְעִי כְּשֶׁתִּרְאֶה אוֹתוֹ כְּאֵלּוֹ הוּא בִּינֵיהֶן, מֵאָה אֲמָה וְאַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ הָרִי שְׁלֹשֶׁתָן כְּמְדִינָה אַחַת, וּמוֹדְדִין לָהֶם אֲלָפִים אֲמָה לְכָל רוּחַ מִחוּץ לְשְׁלֹשֶׁתָן. עִיר שֶׁהִקְפָּה וּלְבִסּוֹף יֵשְׁבָה, מוֹדְדִין לָהּ מִיְשִׁיבָתָה; יֵשְׁבָה וּלְבִסּוֹף הִקְפָּה, מוֹדְדִין לָהּ מִחוּמוֹתֶיהָ.

ו. עִיר שֶׁהִיָּתָה אֲרוּכָה אוֹ מְרַבֶּעֶת, הוֹאִיל וַיֵּשׁ לָהּ אַרְבַּע זְוִיּוֹת

שוות, מניחין אותה כמות שהיא, ומודדין לה אלפים אמה לכל רוח מארבע רוחותיה; היתה עגולה, עושין לה זויות, ורואין אותה כאלו היא בתוך מרבע, ומודדין חוץ מצלעות אותו מרבע אלפים אמה לכל רוח שנמצא משתפר הזויות.

ז. וכן אם היתה משלשת, או שיש לה צלעות רבות מרבעין אותה, ואחר כך מודדין חוץ למרבע אלפים אמה לכל רוח; וכשהוא מרבעה, מרבעה כרבוע העולם, כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם, ומכוננת כנגדה. היתה רחבה מצד אחד, וקצרה מצד אחד רואין אותה כאלו היא כלה רחבה. היתה עשויה כמין גם, או שהיתה עשויה כקשת אם יש בין שני ראשיה, פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר, ורואין את כל הרחב שבין היתר והקשת כאלו הוא מלא בתים; ואם היה בין שני ראשיה, ארבעת אלפים אין מודדין לה, אלא מן הקשת.

ח. עיר שיושבת על שפת הנחל אם יש לפניה רקה רחב ארבע אמות על שפת הנחל, כדי שיעמדו עליה וישתמשו בנחל נמצא הנחל בכלל העיר, ומודדין לה אלפים אמה משפת הנחל השניה, ויעשה הנחל כלו בכלל המדינה, מפני הרקה הבנויה מצדו. ואם אין שם רקה, אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן; ונמצא הנחל, נמדד מן האלפים שלהם.

ט. יושבי צריפין, אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן; ואם יש שם שלוש חצרות שלשני שני בתים, הקבעו כלם, ומרבעין אותה ונותנין להם אלפים אמה לכל רוח, כשאר העירות.

י. אין מודדין אלא בחבל שלחמשים אמה, לא פחות ולא יתר; ובחבל שלפשתן, כדי שלא ימשך יותר. הגיע לגיא אם היה רחבו חמשים אמה, שיכול להבליעו בחבל המדה מבליעו: והוא שיהיה בעמקו, פחות מארבעת אלפים.

יא. במה דברים אמורים, שהיה חוט המשקלת יורד כנגדו, שאי אפשר להשתמש בו; אבל אם אין חוט המשקלת יורד כנגדו, אינו מבליעו, אלא אם כן היה עמקו אלפים, או פחות מכאן.

יב. היה גיא מעקם מקדד ועולה, מקדד ויורד; היה גיא רחב מחמשים, שאינו יכול להבליעו הולך למקום שהוא יכול להבליעו, ומבליעו, וצופה כנגד מדתו, וחוזר.

יג. הגיע לכותל, אין אומרים יקב את הכותל; אלא אומד רחבו, והולך לו. ואם אפשר להשתמש בו, מודדו מדידה יפה; ואם היה חוט המשקלת יורד כנגדו, מודד רחבו מדידה יפה.

יד. הגיע להר אם היה הר המתלקט ממנו גבה עשרה טפחים בארך חמש אמות, מבליעו וחוזר למדתו; ואם היה גבוה הרבה, עד שיתלקט ממנו עשרה טפחים מתוך משך ארבע אמות, אומדו, והולך לו. אם אינו יכול להבליעו, כגון שהיה רחבו יתר מחמשים מקדדו מעט מעט: וזה הוא שאמרו, מקדדין בהרים.

טו. כיצד מקדדין בהרים או בגיאיות שאינו יכול להבליען: אוחזין שנים חבל שלארבע אמות, העליון אוחז קצתו כנגד מרגלותיו, והתחתון אוחז בקצה השני כנגד לבו; וחוזר

הַעֲלִיזוֹן לַעֲמֹד בַּמָּקוֹם הַתַּחְתּוֹן, וְהַתַּחְתּוֹן יוֹרֵד וּמִרְחִיק מִמֶּנּוּ מִדַּת הַחֶבֶל; וְכֵן מִתְגַּלְגָּלִים וְהוֹלְכִין, עַד שְׁמוֹדֵדִין אֶת כָּלוּ. וְכִשְׁלַךְ הַמּוֹדֵד לְהַבְלִיעַ אֶת הָהָר אוֹ הַגֵּיא, לֹא יֵצֵא חוּץ לַתַּחֲנוּם שֶׁלֹּא יֵרְאוּ אוֹתוֹ הָעוֹבְרִים, וַיֹּאמְרוּ מִדַּת תַּחֲנוּמִין בָּאָה לְכָאן.

זו. אֵין סוּמְכִין אֵלֹא עַל מְדִידַת אָדָם מִמַּחָה, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מִדַּת הַקֶּרֶקֶע. הָיוּ לָנוּ תַּחֲנוּמֵי שַׁבַּת מַחְזִיקִין, וְבֹא מִמַּחָה וּמִדֵּד, רַבָּה בַּתַּחֲנוּם מֶהֵן, וּמַעֲט בַּתַּחֲנוּם שׁוּמְעִין לוֹ בַּתַּחֲנוּם שְׂרָבָה; וְכֵן אִם בָּאוּ שְׁנַיִם מִמַּחִין, וּמִדְּדוּ הַתַּחֲנוּם, אֶחָד רַבָּה, וְאֶחָד מַעֲט שׁוּמְעִין לַמַּרְבָּה: וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִרְבֶּה, יִתֵּר מִמִּדַּת אֶלְכֶסוֹנָה שְׁלֵעִיר.

יז. פִּיצֵד: בַּעַת שִׁירְבָה זֶה נֹאמַר שְׁמָא הָרֹאשׁוֹן מִקֶּרֶן אֶלְכֶסוֹן שְׁלֵעִיר מִדֵּד הָאֵלְפִים, וְלִפִּיכָךְ מַעֲט מִדַּתוֹ, וְנִמְצָא צִלַּע הַתַּחֲנוּם בֵּינוֹ וּבֵין הַמְּדִינָה, פָּחוֹת מֵאֵלְפִים; וְזֶה הָאֲחֵרוֹן, מִדֵּד אֵלְפִים מִצִּלַּע הַמְּדִינָה: וְאֵין מַחְזִיקִין עַל הָרֹאשׁוֹן, שֶׁטָּעָה בִּיתֵר עַל זֶה. לִפִּיכָךְ אִם רַבָּה זֶה הָאֲחֵרוֹן יִתֵּר עַל הָרֹאשׁוֹן, אִפְלוּ בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים בְּקֶרֶב שׁוּמְעִין לוֹ; בִּיתֵר עַל זֶה, אֵין שׁוּמְעִין לוֹ.

יח. אִפְלוּ עָבֵד, אִפְלוּ שְׁפָחָה נֶאֱמָנִין לוֹמַר עַד כָּאן תַּחֲנוּם הַשַּׁבָּת; וְנֹאמֵן הַגְּדוֹל לוֹמַר, זְכוּר אֲנִי שְׁעַד כָּאן הָיִינוּ בָּאִים בַּשַּׁבָּת כְּשֶׁהִיִּיתִי קָטָן, וְסוּמְכִין עַל עֲדוּתוֹ בְּדָבָר זֶה: שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים בְּדָבָר לְהַחֲמִיר אֵלֹא לְהַקֵּל, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁעוֹר אֵלְפִים מִדְּבָרֵיהֶם.

הַלְבוֹת שַׁבַּת פֶּרֶק כ"ט

א. מִצּוֹת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה, לְקַדֵּשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת בְּדְבָרִים שְׁנֹאמַר "זְכוּר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ" (שְׁמוֹת כ"ז), כְּלוֹמַר זְכֹרְהוּ זְכִירַת שַׁבָּח וְקִדּוּשׁ; וְצִרִיךְ לְזַכֵּרְהוּ בְּכִנְיֻסָּתוֹ, וּבִיצִיאָתוֹ בְּכִנְיֻסָּתוֹ בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם, וּבִיצִיאָתוֹ בְּהַבְדֵּלָה.

ב. וְזֶה הוּא נִסַּח קִדּוּשׁ הַיּוֹם: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָּנוּ; וְשַׁבַּת קִדְּשׁוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ זִכְרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, תַּחֲלָה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ, זְכוּר לִיצִיאַת מִצְרַיִם: כִּי בָנוּ בַּחֲרֹת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים, וְשַׁבַּת קִדְּשָׁךְ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה', מִקְדֵּשׁ הַשַּׁבָּת.

ג. וְזֶה הוּא נִסַּח הַהַבְדֵּלָה: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְּבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לַחֹל, וּבֵין אֹר לַחֹשֶׁךְ, וּבֵין יִשְׂרָאֵל לְגוֹיִים, וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בְּרוּךְ אַתָּה ה', הַמְּבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לַחֹל.

ד. עֵיקַר הַקִּדּוּשׁ, בְּלִילָה; אִם לֹא קִדְּשׁ בְּלִילָה, בֵּין בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזִּיד מִקְדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ, כָּל הַיּוֹם כָּלוּ. וְאִם לֹא הַבְדִּיל בְּלִילָה מִבְּדִיל לְמַחֵר, וּמִבְּדִיל וְהוֹלֵךְ עַד סוֹף יוֹם רְבִיעִי; אָבֵל אֵינוּ מְבָרֵךְ עַל הָאוֹר, אֵלֹא בְּלִילֵי מוֹצָאֵי שַׁבַּת בִּלְבָד.

ה. אֲסוּר לֶאֱדָם לֶאֱכֹל אוֹ לְשִׁתּוֹת יַיִן, מִשִּׁיקְדֵּשׁ הַיּוֹם עַד שִׁיקְדֵּשׁ. וְכֵן מְשִׁיבָא הַיּוֹם, אֲסוּר לוֹ לְהִתְחִיל לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת, וּלְעֲשׂוֹת מְלָאכָה, אוֹ לְטַעַם כָּלוּם עַד שִׁיבְדִיל; וּלְשִׁתּוֹת הַמַּיִם,

מִתֵּר. שָׁכַח אוֹ עֵבֶר, וְאָכַל וְשָׁתָה קֹדֶם שִׁיקְדֵּשׁ אוֹ קֹדֶם שִׁיבְדִּיל
הָרִי זֶה מְקַדֵּשׁ וּמִבְדִּיל, אַחֵר שְׂאֹכֵל.

ו. מִדְּבָרֵי סוּפְרִים לְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן, וּלְהַבְדִּיל עַל הַיַּיִן. וְאֵף עַל
פִּי שֶׁהַבְדִּיל בְּתַפְלָה, צָרִיךְ לְהַבְדִּיל עַל הַפֹּסֶם; וּמֵאַחֵר שִׁיבְדִּיל
וַיֹּאמֶר בֵּין קֹדֶשׁ לַחֵל, מִתֵּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא
הַבְדִּיל עַל הַפֹּסֶם. וּמִבְרָךְ עַל הַיַּיִן תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֶּךָ מְקַדֵּשׁ;
וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֶת יָדָיו, עַד שִׁיקְדֵּשׁ.

ז. כִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה: לוֹקַח פֹּסֶם שֶׁהוּא מַחֲזִיק רְבִיעִית אוֹ יֵתֵר,
וּמְדִיחוֹ מִבִּפְנִים וְשׁוֹטְפוֹ מִבַּחוּץ, וּמְמַלְאֵהוּ יַיִן, וְאוֹחֲזוֹ בִּימִינוֹ,
וּמַגְבִּיהוּ מִן הַקֶּרֶקַע טַפַּח אוֹ יֵתֵר, וְלֹא יִסִּיעַ בְּשִׁמְאֵל. וּמִבְרָךְ
עַל הַגָּפֶן, וְאַחֵר כֶּךָ מְקַדֵּשׁ; וּמִנְהֵג פְּשׁוּט בְּכָל יִשְׂרָאֵל, לְקִרְוֹת
בְּתַחֲלָה פָּרִשֶׁת "וַיִּכְלוּ" (בראשית ב, א), וְאַחֵר כֶּךָ מִבְרָךְ עַל הַיַּיִן,
וְאַחֵר כֶּךָ מְקַדֵּשׁ. וְשׁוֹתָה מְלֹא לְגִמּוֹ, וּמִשְׁקָה כָּל בְּנֵי חֲבוּרָה;
וְאַחֵר כֶּךָ נוֹטֵל יָדָיו, וּמִבְרָךְ הַמוֹצֵיא וְאוֹכֵל.

ח. אֵין קְדוּשָׁה, אֲלֵא בַּמָּקוֹם סְעוּדָה. כִּיצַד: לֹא יִקְדֵּשׁ בְּבֵית זֶה,
וַיֹּאכֵל בְּבֵית אַחֵר; אֲבָל אִם קֹדֶשׁ בְּזוּיֵת זֶה, אוֹכֵל בְּזוּיֵת שְׁנִיָּה.
וְלָמָּה מְקַדְּשִׁין בְּבֵית הַכִּנְסֶת, מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין שְׂאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין
שָׁם.

ט. הָיָה מִתְאַוֶּה לִפְתּוֹת יוֹתֵר מִן הַיַּיִן, אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ יַיִן הָרִי
זֶה נוֹטֵל יָדָיו תַּחֲלָה, וּמִבְרָךְ הַמוֹצֵיא, וּמְקַדֵּשׁ, וְאַחֵר כֶּךָ בּוֹצֵעַ
וְאוֹכֵל. וְאֵין מִבְדִּילִין עַל הַפֶּת, אֲלֵא עַל הַפֹּסֶם.

י. מִי שֶׁנִּתְכַּוֵּן לְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן בְּלִילֵי שַׁבָּת, וְשָׁכַח וְנוֹטֵל יָדָיו קֹדֶם
שִׁיקְדֵּשׁ הָרִי זֶה מְקַדֵּשׁ עַל הַפֶּת, וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן אַחֵר
שֶׁנוֹטֵל יָדָיו לְסְעוּדָה. וּמִצְוָה לְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, קֹדֶם
שִׁיִּסְעֵד סְעוּדָה שְׁנִיָּה; וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא קְדוּשָׁא רַבָּא. מִבְרָךְ
בוֹרָא פְּרִי הַגָּפֶן בְּלֶבֶד, וְשׁוֹתָה, וְאַחֵר כֶּךָ יֵטֵל יָדָיו, וַיִּסְעֵד;
וְאִסּוּר לוֹ לֶאֱדָם שִׁיטְעֵם כָּלוּם, קֹדֶם שִׁיקְדֵּשׁ. וְגַם קְדוּשָׁה זֶה,
לֹא יִהְיֶה אֲלֵא בַּמָּקוֹם סְעוּדָה.

יא. יֵשׁ לוֹ לֶאֱדָם לְקַדֵּשׁ עַל הַפֹּסֶם עֶרֶב שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם, אֵף עַל
פִּי שֶׁלֹּא נִכְנָסָה הַשַּׁבָּת; וְכֵן מִבְדִּיל עַל הַפֹּסֶם מִבְּעוֹד יוֹם, אֵף עַל
פִּי שֶׁעֲדִין הִיא שַׁבָּת: שִׁמְצוֹת זְכִירָה לֵאמֹרָה בֵּין בְּשַׁעַת כְּנִיסָתָהּ
וַיִּצְיָאתָהּ, בֵּין קֹדֶם לְשַׁעַת זֶה בְּמַעַט.

יב. מִי שֶׁהָיָה אוֹכֵל בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְקֹדֶשׁ עָלָיו הַיּוֹם וְהוּא בְּתוֹךְ
הַסְעוּדָה פּוֹרֵס מִפֶּה עַל הַשְּׁלֶחֶן, וּמְקַדֵּשׁ; וְגוֹמֵר סְעוּדָתוֹ, וְאַחֵר
כֶּךָ מִבְרָךְ בְּרֶכֶת הַמָּזוֹן. הָיָה אוֹכֵל בַּשַּׁבָּת, וַיִּצֵּא הַשַּׁבָּת וְהוּא
בְּתוֹךְ סְעוּדָתוֹ גּוֹמֵר סְעוּדָתוֹ, וְנוֹטֵל יָדָיו, וּמִבְרָךְ בְּרֶכֶת הַמָּזוֹן
עַל הַפֹּסֶם, וְאַחֵר כֶּךָ מִבְדִּיל עָלָיו; וְאִם הָיָה בְּתוֹךְ הַשְּׁתִּיָּה פּוֹסֵק
וּמִבְדִּיל, וְאַחֵר כֶּךָ חוֹזֵר לְשְׁתִּיָּתוֹ.

יג. הָיָה אוֹכֵל וְגִמַּר אֲכִילָתוֹ עִם הַכִּנְסֶת שַׁבָּת, מִבְרָךְ בְּרֶכֶת
הַמָּזוֹן תַּחֲלָה; וְאַחֵר כֶּךָ מְקַדֵּשׁ עַל פֹּסֶם שְׁנִי, וְלֹא יְבָרֵךְ וַיִּקְדֵּשׁ
עַל פֹּסֶם אֶחָד שְׂאִין עוֹשִׂין שְׁתֵּי מִצְוֹת בְּכּוּס אֶחָד: שִׁמְצוֹת
קְדוּשָׁה הַיּוֹם וּמִצְוֹת בְּרֶכֶת הַמָּזוֹן, שְׁתֵּי מִצְוֹת שְׁלִתוּרָה הֵן.

יד. אֵין מְקַדְּשִׁין אֲלֵא עַל הַיַּיִן הָרְאוּי לְנִסּוֹךְ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ;
לְפִיכֶךָ אִם נִתְעַרַּב בּוֹ דְּבֶשׁ אוֹ שְׂאֹר, אִפְּלוּ כְּטַפַּת חֶרְדֵּל בְּחֻבֵּית
גְּדוּלָּה אֵין מְקַדְּשִׁין עָלָיו: כֶּךָ אֲנוֹ מוֹרִין, בְּכָל הַמַּעֲרָב; וַיֵּשׁ מִי
שֶׁמִּתִּיר לְקַדֵּשׁ עָלָיו, וְאֹמֵר לֹא נֶאֱמַר הַיַּיִן הָרְאוּי לְנִסּוֹךְ עַל גְּבִי

הַמִּזְבֵּחַ אֵלָא לְהוֹצִיא זֵיץ שְׂרִיחוֹ רַע, אוֹ מַגְלָה, אוֹ מִבָּשֶׁל שְׂאִין
מִקִּדְשֵׁין עַל אֶחָד מֵהֶן.

טו. זֵיץ שְׂטַעְמוֹ טַעַם חֶמֶץ אֶף עַל פִּי שְׂרִיחוֹ רִיחַ זֵיץ, אִין
מִקִּדְשֵׁין עָלָיו. וְכֵן שְׁמָרִים שְׁנַתֵּן עָלֵיהֶן מִים אֶף עַל פִּי שֵׁשׁ
בֶּהֶן טַעַם זֵיץ, אִין מִקִּדְשֵׁין עָלֵיהֶן: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשְׁנַתֵּן
עַל הַשְּׁמָרִים שְׁלוֹשָׁה מִים, וְהוֹצִיא פָחוֹת מֵאַרְבָּעָה; אָבֵל אִם
הוֹצִיא אַרְבָּעָה הָרִי זֶה זֵיץ מְזוּג, וּמִקִּדְשֵׁין עָלָיו.

טז. כָּלִי שֶׁהָיָה מָלֵא זֵיץ, אִפְלוּ מִחֲזִיק כְּמָה רְבִיעִיּוֹת אִם שָׁתָה
מִמֶּנּוּ מַעֵט, הָרִי זֶה פֶּגְמוֹ, וְנִפְסָל, וְאִין מִקִּדְשֵׁין עַל הַשָּׂאָר:
מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּשִׁירִי כּוֹסוֹת.

יז. זֵיץ שְׂרִיחוֹ רִיחַ חֶמֶץ, וְטַעְמוֹ טַעַם זֵיץ מִקִּדְשֵׁין עָלָיו; וְכֵן זֵיץ
מְזוּג. וְזֵיץ צְמוּקִים, מִקִּדְשֵׁין עָלָיו וְהוּא שִׁיְהִיּוֹ צְמוּקִים שֵׁשׁ
בֶּהֶן לְחִלּוּחִית, שְׂאֵם יֶדְרֹךְ אוֹתָן יֵצֵא מֵהֶן דְּבֵשׁ. וְכֵן זֵיץ חֲדָשׁ
מִגִּתּוֹ, מִקִּדְשֵׁין עָלָיו; וְסוּחֶט אָדָם אֲשֶׁכּוּל שְׁלַעֲנָבִים, וּמִקִּדְשׁ
עָלָיו בְּשַׁעֲתּוֹ. מְדִינָה שֶׁרַב יִינָה שֶׁכָּר אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּסוּל
לְקִדּוּשׁ מִתֵּר לְהַבְדִּיל עָלָיו, הוּאִיל וְהוּא חֲמֵר הַמְּדִינָה.

יח. כְּשֵׁם שֶׁמִּקִּדְשֵׁין בְּלִילֵי שַׁבָּת, וּמִבְּדִילִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת; כֵּן
מִקִּדְשֵׁין בְּלִילֵי יָמִים טוֹבִים, וּמִבְּדִילִין בְּמוֹצָאֵיהֶן וּבְמוֹצָאֵי יוֹם
הַכַּפּוּרִים שְׁכָלֶם שַׁבָּתוֹת ה' הֵן. וּמִבְּדִילִין בְּמוֹצָאֵי יָמִים טוֹבִים
לְחֹלּוֹ שְׁלֻמוֹעַד, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְיוֹם טוֹב; אָבֵל אִין מִבְּדִילִים
בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב, לְשַׁבָּת.

יט. נִסַּח קִדּוּשׁ יוֹם טוֹב: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ מִכָּל עַם, וְרוּמָמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן, בָּחַר בָּנוּ וַיַּגְדִּלְנוּ,
רָצָה בָנוּ וַיַּפְאֲרֵנוּ; וַתֵּתֵן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה, מוֹעֲדִים
לְשִׂמְחָה חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֵת יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה,
אֵת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה אוֹ חַג הַשְּׁבוּעוֹת, אוֹ חַג הַסֻּכּוֹת, זְמַן
חֲרוּתָנוּ אוֹ זְמַן מִתֵּן תּוֹרָתָנוּ, אוֹ זְמַן שְׂמִיחָתָנוּ, בְּאַהֲבָה, זִכָּר
לְיִצְיָאֵת מִצְרָיִם: כִּי בָנוּ בַּחֲרָת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים,
וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנַּחֲלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה',
מִקְדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמָנִים. וְאִם חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת מְזִכִּיר הַשַּׁבָּת
וְחוֹתֶם כְּדֶרֶךְ שְׁחוֹתֶם בַּתְּפִלָּה, מִקְדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וַיִּשְׂרָאֵל וְהַזְמָנִים.

כ. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹמֵר: וַתֵּתֵן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה, אֵת
יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה, אֵת יוֹם הַזִּכְרוֹן הַזֶּה, זְכוֹרוֹן תְּרוּעָה
בְּאַהֲבָה, זִכָּר לְיִצְיָאֵת מִצְרָיִם: כִּי בָנוּ בַּחֲרָת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל
הָעַמִּים, וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקִיָּם לָעַד. בְּרוּךְ אַתָּה ה', מֶלֶךְ עַל כָּל
הָאָרֶץ, מִקְדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכְרוֹן. וְאִם חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת חוֹתֶם
מִקְדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וַיִּשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכְרוֹן, כְּדֶרֶךְ שְׁחוֹתֶם בַּתְּפִלָּה.

כא. בְּלִילֵי יוֹם טוֹב, מִקְדֵּשׁ עַל הַיֵּין כְּשַׁבָּת; וְאִם אִין לוֹ זֵיץ,
אוֹ שֶׁהָיָה מִתְּאֵוָה לִפְתַּת מִקְדֵּשׁ עַל הַפֶּת. וְכֵן בְּיוֹם טוֹב מִקְדֵּשׁ
קִדּוּשָׁא רַבָּא, כְּדֶרֶךְ שְׂמִקְדֵּשׁ בְּשַׁבָּת.

כב. פִּיצֵד מְבָרְכִין בְּלִילֵי יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּאַחַד בְּשַׁבָּת:
בַּתְּחִלָּה מְבָרֵךְ עַל הַגָּפֶן, וְאַחֵר כֵּן מִקְדֵּשׁ קִדּוּשׁ יוֹם טוֹב, וְאַחֵר
כֵּן מְבָרֵךְ עַל הַנֵּר, וְאַחֵר כֵּן מְבָדִיל וְחוֹתֶם בַּהֲבָדְלָה, הַמְּבָדִיל
בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ; וְאַחֵר כֵּן מְבָרֵךְ שֶׁהִחְיָנוּ.

כג. כָּל לִילֵי יוֹם טוֹב, וּבְלִיל יוֹם הַכַּפּוּרִים אוֹמְרִים שֶׁהִחְיָנוּ;

ובשביעי שלפסח, אין מברכין שהחינו, מפני שאינו רגל בפני עצמו, וכבר ברך על הזמן בתחלת הפסח.

בד. סדר הבדלה במוצאי שבת שיברך על היין, ואחר כך על הבשמים, ואחר כך על הנר. וכיצד מברך על הנר, בורא מאורי האש. ואחר כך מבדיל.

כה. אין מברכין על הנר, עד שיאותו לאורו, כדי שיכיר בין מטבע מדינה זו, למטבע מדינה אחרת; ואין מברכין על הנר שלגויים, שסתם מסבתן לעבודה זרה, ואין מברכין לא על הנר שלעבודה זרה, ולא על הנר שלמתים.

כו. ישראל שהדליק מגוי, או גוי מישראל מברכין עליו; גוי מגוי, אין מברכין עליו. היה מהלך חוץ לפרך, וראה אור אם רב אנשי הפרך גויים, אינו מברך; ואם רב ישראל, מברך. אור שלכבשן, ושלתנור, ושלכירים לכתחלה לא יברך עליו; הגחלים אם כשיכניס קיסם ביניהן דולק מאליו, מברכין עליהן. אור שלבית המדרש אם יש שם אדם חשוב שמדליקים בשבילו, מברך עליו; שלבית הפנסת אם יש שם חזן שהוא דר שם, מברכין עליו. ואבוקה להבדלה, מצוה מן המבחר. ואין מחזירין על האור, בדרך שמחזירין על כל המצוות; אלא אם בא לו, מברכין עליו.

כז. אור שהדלק בשבת לחולה ולחיה, מברכין עליו במוצאי שבת. אור שהקדח מן העצים ומן האבנים, מברכין עליו במוצאי שבת שהיא היתה תחלת בריתו בידי אדם. אבל אין מברכין עליו במוצאי יום הכפורים, שאין מברכין במוצאי יום הכפורים אלא על אור ששבת; אף על פי שהדלק לחולה או לחיה ביום הכפורים, מברכין עליו שהרי שבת מעבודה.

כח. יום טוב שחל להיות באמצע שבת, אומר בהבדלה, המבדיל בין קדש לחל ובין אור לחשך ובין ישראל לגויים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, בדרך שאומר במוצאי שבת שסדר הבדלות הוא מונה. ואינו צריך לברך לא על הבשמים, ולא על הנר; וכן אינו צריך לברך על הבשמים, במוצאי יום הכפורים.

כט. ולמה מברכים על הבשמים במוצאי שבת, מפני שהנפש דואבת ליציאת השבת, משמחין אותה ומישבין אותה, בריח טוב.